

Weg naar topopbrengst niet gemakkelijk

De afgelopen eeuw is er veel onderzoek gedaan aan bloembollen. Praktische problemen werden opgelost. Nu de sector op een keerpunt staat waar het gaat om de collectieve financiering van onderzoek, is het goed om nog eens na te gaan wat het onderzoek de praktijk heeft gebracht. In deze serie staat die vraag centraal. Dit keer: de periode van de bloei tot de oogst.

Handmatig nakoppen loont nog steeds

Tekst: Arie Dwarswaard
Fotografie: René Faas

Tussen bloei en rooien zit zo'n zes weken. In die periode valt de beslissing: wordt het een topoogst of niet? Wacht de teler hier lijdzaam af, of kan hij zelf nog die opbrengst beïnvloeden? Deels wel, deels niet. De noodzaak van bloemen koppen is in menig gewas vanuit onderzoek bewezen. De aanpak van *Pythium* is ook volop onderzocht, maar een garantie dat de teler daardoor geheel vrij blijft van *Pythium* is er nooit.

VUUR EN GROEI

Het koppen gebeurde tot in de jaren zeventig in tulp, narcis en hyacint. Dankzij goede vuurmiddelen en onderzoek naar opbrengstderiving verdween gaandeweg het koppen van narcissen. Ook in hyacinten was dat het geval, met

uitzondering van de dikke maten. Die worden nog steeds met de hand gesneden.

Bij de tulp is koppen nog steeds geen punt van discussie. Toeristen slaan de hand voor de mond als ze zien dat al die grote kleurvlakken genadeloos veranderen in twintig tinten groen. In de jaren van de 20e eeuw is al volop onderzoek gedaan naar de noodzaak van het koppen. En die bleek groot genoeg te zijn. Wie zijn bloemen laat staan, loopt extra veel kans op vuur, op zaadvorming, en daardoor op opbrengstderiving. Zelfs nakoppen is nog steeds nuttig en nodig. Om de vuur- en virusdruk verder te verlagen, adviseerde het LBO in 1982 al om de koppen ook niet in de paadjes te laten liggen.

Lelie en gladiool zijn eveneens gebaat bij het machinaal verwijderen van de bloemen. Bij gladiool scheelt het flink opbrengst als je niet kopt. Het verschil tussen niet en wel koppen bij de cultivar 'Oscar' scheelde 35 procent op-

brengst. Het is dus noodzakelijk om ervoor te zorgen dat er zoveel mogelijk bloemen worden gekopt. Bij lelie bleek het voordeel al snel bij de Aziaten. Eind 20e eeuw voerde PPO ook onderzoek uit aan Oriëntals en Longiflorums, met gelijke conclusies. Belangrijk verschil tussen lelies en tulpen: bij de lelies gaan de knoppen er groen af, bij de tulp pas tijdens de volle bloei.

COMPLEX

Minder gemakkelijk te beïnvloeden is het optreden van *Pythium*, dat met name in hyacint, iris en krokus aan het einde van het groeiseizoen voor veel opbrengstderiving kan zorgen. Groen wordt gaandeweg bruin en dat beeld wil de kweker liefst zo lang mogelijk uitstellen. Tussen 1991 en 1995 is vanuit het toenmalige Urgentieprogramma Bollenziekten- en Veredelingsonderzoek uitgebreid onderzoek gedaan naar *Pythium*. Dat leverde onder meer als resultaat op dat warm bewaren en laat planten van iris en krokus het tijdstip waarop *Pythium* kon toeslaan uitstelde. Wat ook bleek, was het negatieve effect van chemische grondontsmetting en inundatie. Door beide behandelingen verdwijnt vrijwel alle bodemleven, waarna *Pythium* alle ruimte krijgt om toe te slaan. Om dit effect te dempen werd bekeken welk effect compost zou kunnen hebben. Dat bleek er in enige mate voor te zorgen dat *Pythium* zich minder snel ontwikkelde. Uit dit vijfjarig project volgde meer onderzoek, bijvoorbeeld naar het effect van *Pseudomonas* als natuurlijke bestrijder van *Pythium*. Er was bij een aantal telers sprake van een effect, maar de werking was niet voldoende. Ook nadien is er gekeken naar maatregelen, bijvoorbeeld de toepassing van groenbemesters. Het effect hiervan was onvoldoende. PPO ontwikkelde een rekenmodel voor de teelt van hyacint dat inzicht geeft in de economische schade door *Pythium* en het financiële rendement van de toepassing van een bestrijdingsmiddel. Het programma is bruikbaar voor de teelt van 10-14 cm bollen en 12-14 cm bollen voor de preparatie. Dit rekenmodel is te vinden op de website www.groenkennisnet.nl.

Juist bij *Pythium* is het echter meer dan alleen een kwestie van rekenen. Perceelhistorie, cultivargevoeligheid, ruime vruchtwisseling, bodemstructuur, waterbeheersing en organischestofvoorziening spelen allemaal mee bij deze bodemschimmel. En dat is geen kwestie van onderzoek, maar vooral van praktijk.